

ДЗЯДИК М. Р.,
прокурор
(Біляївська окружна прокуратура
Одеської області)

УДК 343.77

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.122>

КОМПЛЕКСНІ ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ЗАЙНЯТТЮ РИБНИМ, ЗВІРИНИМ АБО ІНШИМ ВОДНИМ ДОБУВНИМ ПРОМИСЛОМ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАН

Стаття присвячена дослідженню комплексних загальносоціальних заходів, спрямованих на протидію незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водно добувним промислом в Україні в умовах воєнного стану. Визначено, що запобігання незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом вимагає комплексного підходу, що охоплює соціально-економічні, правові, політичні, управлінські та інформаційно-просвітницькі заходи. Встановлено, що їхня реалізація спрямована на усунення чинників, що сприяють цим правопорушенням, зміцнення правосвідомості населення та підвищення рівня екологічної відповідальності. Встановлено, що запобігання незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водно добувним промислом в Україні потребує тісної співпраці державних органів, місцевої влади, правоохоронних структур та громадськості. Наголошується, що завдяки ефективній координації між усіма учасниками цього процесу забезпечується якісний моніторинг, виявлення та припинення незаконних дій, а також підвищення рівня обізнаності населення щодо негативних наслідків неконтрольованого використання природних ресурсів. Зроблено висновок, що комплексний підхід до запобігання правопорушенням у цій сфері сприяє значному зменшенню рівня незаконного вилову, збереженню водних екосистем та посиленню охорони довкілля.

Ключові слова: *незаконний промисел, рибні ресурси, звірині ресурси, водні біоресурси, екологічна безпека, стаття 249 КК України, екологічна злочинність, воєнний стан, кримінальні правопорушення проти довкілля, загальносоціальні заходи, запобігання.*

Dziadyk M. R. Comprehensive general social measures to combat illegal fishing, animal or other aquatic exploitation in Ukraine under martial law

The article is devoted to the study of comprehensive general-social measures aimed at counteracting illegal fishing, animal or other aquatic fishing in Ukraine under martial law. It is determined that preventing illegal fishing, animal or other aquatic fishing requires a comprehensive approach, encompassing socio-economic, legal, political, administrative and informational and educational measures. It is established that their implementation is aimed at eliminating factors contributing to these offenses, strengthening the legal awareness of the population and increasing the level of environmental responsibility. It is established that preventing illegal fishing, animal or other aquatic fishing in Ukraine requires close cooperation between state bodies, local authorities, law enforcement agencies and the public. It is emphasized that effective coordination between all participants in this process ensures high-quality monitoring, detection and cessation of illegal actions, as well as

raising the level of public awareness of the negative consequences of uncontrolled use of natural resources. It is concluded that a comprehensive approach to preventing offenses in this area contributes to a significant reduction in the level of illegal fishing, the preservation of aquatic ecosystems and the strengthening of environmental protection.

Key words: *illegal fishing, fish resources, animal resources, aquatic bioresources, environmental safety, Article 249 of the Criminal Code of Ukraine, environmental crime, martial law, criminal offenses against the environment, general social measures, prevention.*

Вступ. Раціональне використання природних ресурсів є одним із ключових пріоритетів державної політики України. В умовах екологічної нестабільності, економічних викликів та воєнного стану кримінально протиправна діяльність у сфері рибного, звіриноho чи іншого водного промислу становить серйозну загрозу для екосистеми, спричиняючи знищення біорізноманіття, порушення природного балансу та значні економічні втрати для держави. Ефективна протидія таким кримінальним порушенням вимагає комплексного підходу, що включає правові, економічні, соціальні, культурні, виховні та інші механізми. Важливою складовою цього процесу є загальносоціальні заходи, спрямовані на підвищення екологічної свідомості громадян, покращення рівня правової культури та зниження економічної зацікавленості у браконьєрській діяльності.

З огляду на це, доцільно проаналізувати ключові загальносоціальні механізми запобігання незаконному видобутку природних ресурсів, оцінити їхню ефективність та окреслити перспективи подальшого вдосконалення в умовах сучасних викликів.

Мета статті полягає у визначенні та аналізі комплексних загальносоціальних заходів протидії незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом в Україні в умовах воєнного стану.

Стан наукової розробки. Проблематика кримінальних правопорушень проти довкілля, зокрема незаконного зайняття рибним, звіриним та іншим водним добувним промислом, є предметом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Значний внесок у вивчення цих питань зробили українські науковці, зокрема В. О. Навроцький, В. Я. Тацій, І. Г. Цесаренко, П. С. Берзін, Л. П. Брич, О. О. Дудоров, В. А. Клименко, В. В. Локтіонова, К. М. Оробець та інші.

Основний текст. Протидія кримінальним правопорушенням у сфері охорони довкілля, зокрема незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом, становить важливий аспект загальнодержавної соціально-профілактичної політики. Її зміст полягає у мінімізації впливу факторів, що детермінують злочинність у цій сфері, усуненні передумов для вчинення екологічних правопорушень, а також забезпеченні збереження водних ресурсів та підтриманні екологічної рівноваги. Досягнення зазначених цілей можливе шляхом превентивного усунення або нейтралізації об'єктивних і суб'єктивних чинників, які сприяють кримінальним правопорушенням у сфері природокористування [1, с. 57-58].

З урахуванням викладеного, ключові напрями запобігання кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 249 КК України, охоплюють: системний аналіз соціальних процесів, явищ і чинників, що спричиняють незаконне використання природних ресурсів; дослідження соціально-правових та психологічних аспектів формування особи правопорушника, визначення мотиваційних механізмів вчинення екологічних злочинів; розроблення та імплементацію профілактичних заходів, спрямованих на усунення або мінімізацію негативних соціально-економічних умов, що сприяють порушенню природоохоронного законодавства. Окрему роль відіграє формування ефективної системи правозастосовної та превентивної діяльності, здатної запобігати таким правопорушенням на різних стадіях їх розвитку [2, с. 357].

Ключову роль у запобіганні незаконному зайняттю рибним, звіриним та іншим водним промислом в Україні відіграють органи державної влади різних рівнів, зокрема Верховна

Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, а також центральні та місцеві виконавчі органи. Вони формують та реалізують державну політику у сфері природокористування, ухвалюють законодавчі й нормативно-правові акти, що забезпечують контроль та протидію екологічним правопорушенням. Злагоджена взаємодія цих суб'єктів сприяє зниженню рівня незаконного водно добувному промислу. Верховна Рада України встановлює правові засади охорони водних ресурсів, Президент України та Кабінет Міністрів України забезпечують їх реалізацію через відповідні акти. Міністерство внутрішніх справ України та Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів України здійснюють контроль, проводять оперативні заходи та інформаційні кампанії. Місцеві органи влади розробляють та впроваджують регіональні програми боротьби з незаконним рибальством, залучаючи громадські організації та освітні заклади. Комплексний підхід до запобігання злочинності у цій сфері сприяє зміцненню правопорядку, збереженню біорізноманіття та екологічній безпеці [3; 4; 5, с. 34-40; 6; 7; 8].

Запобігання незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом вимагає комплексного підходу, що охоплює соціально-економічні, правові, політичні, управлінські, інформаційно-просвітницькі та інші заходи. Їхня реалізація спрямована на усунення чинників, що сприяють цим правопорушенням, зміцнення правосвідомості населення та підвищення рівня екологічної відповідальності. Координована діяльність державних органів та громадянського суспільства є ключовим елементом ефективної протидії цьому явищу [9, с. 114].

Політичні заходи загальносоціального запобігання незаконному зайняттю рибним, звіриним чи іншим водним добувним промислом мають спрямовуватися на вдосконалення державної екологічної політики. Війна в Україні значно ускладнює цю проблему, сповільнюючи економічний розвиток, сприяючи гінізації економіки та створюючи перешкоди для антикорупційних реформ. У цьому контексті одним із ключових політичних пріоритетів є забезпечення стабільності та завершення збройного конфлікту [10, с. 57]. Формування ефективної системи екологічної безпеки вимагає залучення держави, громадськості та міжнародних партнерів. Необхідно сприяти розвитку екологічної свідомості, підтримувати громадські ініціативи та екологічні організації, розробляти стратегії сталого природокористування та стимулювати впровадження екологічно чистих технологій. Важливим є реформування економічної політики, орієнтуючи її на підтримку інновацій у сфері екологічної безпеки, а також посилення контролю за міжнародною торгівлею природними ресурсами з метою запобігання їхньому незаконному вивезенню [11, с. 74].

В умовах воєнного стану політичні заходи повинні адаптуватися до нових викликів. Зокрема, необхідно впроваджувати політику «зелених інвестицій» у регіонах, що постраждали від війни, сприяти відновленню водних екосистем та сталому природокористуванню. Важливим напрямом є створення екологічних альянсів між урядом, громадськими організаціями та бізнесом для реалізації спільних природоохоронних ініціатив. Особливу роль відіграє підтримка місцевих громад через фінансування екологічних проєктів та створення робочих місць у сфері охорони довкілля [12].

Правові заходи є ключовими для запобігання незаконному рибному промислу, оскільки вони забезпечують нормативне регулювання, державний контроль і відповідальність за правопорушення. Як зазначав І.Б. Медичський, до таких заходів слід включити: удосконалення законодавства в різних сферах (кримінальної, адміністративної, екологічної тощо) для створення умов для виявлення та усунення причин незаконного промислу; введення нових правових обмежень для запобігання незаконному вилову риби та інших природних ресурсів, включаючи контроль за спеціальними дозволами та ліцензіями; прийняття нових адміністративно-правових норм для припинення порушень через штрафи та санкції; вдосконалення кримінальних норм, зокрема застосування превентивних заходів щодо осіб, що створюють умови для тяжких злочинів у цій сфері; стимулювання добровільної відмови від незаконного промислу через законодавчі стимули, зокрема зниження відповідальності для осіб, що припиняють свою участь у злочинах або повідомляють про них органи влади;

винагороди за інформацію про правопорушення у галузі природокористування. Зазначені заходи спрямовані на створення ефективної правової системи, яка не лише карає порушників, а й захищає водні ресурси та навколишнє середовище від незаконного використання [5, с. 28].

Розвиток стратегій і програм, спрямованих на запобігання незаконному вилову риби та іншій незаконній діяльності у сфері водних біоресурсів, є ключовим елементом ефективної державної політики. Завдяки таким документам можливий комплексний підхід до вирішення проблем, що поєднує правове регулювання, сучасні технології моніторингу, міжнародну співпрацю та стимули для розвитку легального рибальства. Одним із основних правових інструментів у цій сфері в Україні є Стратегія розвитку рибного господарства до 2030 року. Вона визначає пріоритетні напрями вдосконалення законодавства та посилення державного контролю над використанням водних ресурсів. Головна мета Стратегії – мінімізувати незаконний вилов і забезпечити раціональне використання біоресурсів. Основні заходи, передбачені документом, включають: адаптацію українського законодавства до європейських стандартів, зокрема положень Регламенту Ради (ЄС) № 1005/2008 щодо боротьби з незаконним, незадекларованим і нерегульованим рибальством; посилення адміністративної та кримінальної відповідальності за незаконне вилучення й обіг водних біоресурсів; створення єдиної електронної системи обліку вилову, що підвищить прозорість галузі та унеможливить маніпуляції з квотами й дозволами [13].

Соціально-економічні заходи, спрямовані на запобігання незаконному рибному, звіриному або іншому водно добувному промислу, включають зміни в економічній та соціальній сферах, що знижують привабливість незаконних практик. Ключовими напрямками є подолання безробіття через створення нових робочих місць, підвищення кваліфікації працівників у рибному господарстві та впровадження прогресивних трудових форм. Важливим є також покращення умов праці в легальному секторі рибного господарства, що знижує спокусу до незаконного промислу. Крім того, розвиток соціальної інфраструктури та покращення житлових умов у регіонах з високим рівнем незаконного промислу дозволяють створювати альтернативи нелегальним економічним активностям, зменшуючи соціальну напругу [5, с. 29-30]. Для зменшення незаконного водного промислу важливо подолати бідність через покращення соціальної підтримки, доступу до освіти, медичних послуг та створення нових можливостей для малих підприємств. Інвестиції в соціальні програми, орієнтовані на боротьбу з бідністю, допомагають знижувати економічний тиск на населення та запобігати незаконним практикам. В умовах воєнного стану соціально-економічні заходи повинні зосереджуватись на стабілізації економіки та створенні альтернативних джерел доходу, таких як підтримка малого бізнесу через фінансування, а також фінансова підтримка легального рибного господарства, зокрема через субсидії та кредити. Це дозволяє створити нові робочі місця та зменшити залежність від незаконного промислу [14; 15; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 28; 29; 30]. Таким чином, соціально-економічні заходи є важливими для стабілізації економічної ситуації в регіонах з високим рівнем незаконного водного промислу, сприяючи формуванню стійкої соціально-економічної ситуації та зниженню рівня злочинності у цій сфері.

Культурно-виховні заходи є важливим напрямком загальносоціального запобігання незаконному рибному, звіриному або іншому водним добувному промислам. Їх ефективність залежить від формування екологічно свідомої поведінки, що передбачає нормалізацію взаємодії «людина-природа». Основою цього процесу є екологічне виховання та підвищення еколого-правової культури громадян, що сприятиме зменшенню кримінальним правопорушень у сфері природокористування [1, с. 61]. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», підвищення екологічної культури здійснюється через систему освіти, починаючи з дошкільних закладів і до вищої школи. Важливо, щоб посадові особи, які працюють із природними ресурсами, володіли екологічними знаннями, оскільки їх діяльність безпосередньо впливає на стан довкілля [4].

Еколого-правова культура регулює екологічно відповідальну поведінку громадян, зменшуючи рівень незаконного рибальства та природокористування. Її розвиток можливий

через просвітницьку діяльність, підвищення екологічної обізнаності, пропаганду законного використання природних ресурсів та посилення інформаційного забезпечення. Медійна та освітня діяльність має демонструвати наслідки порушень екологічного законодавства, стимулюючи суспільство до активної протидії незаконному промислу [16, с. 362].

Виховна робота має охоплювати всі соціальні групи та адаптуватися до їх специфіки. Формування у громадян відповідального ставлення до природокористування сприяє дотриманню законодавства та зменшенню незаконного вилову водних ресурсів. Важливим аспектом є інтеграція екологічного та правового виховання у навчальні програми, що допоможе підвищити рівень екологічної свідомості серед молоді та зменшити кількість кримінальних правопорушень у цій сфері [17, с. 136; 22-30].

В умовах воєнного стану важливу роль у запобіганні незаконному рибному, звіриним та іншим водним промислам відіграють організаційно-управлінські заходи. Вони спрямовані на підвищення ефективності державних структур, оптимізацію їхньої роботи, вдосконалення управлінських процесів та підвищення кваліфікації персоналу. Це сприяє оперативному реагуванню на загрози та зміцненню довіри суспільства до правоохоронних органів [18]. Ключовим аспектом є ретельний відбір кваліфікованих кадрів, адже професійні фахівці забезпечують ефективне виконання службових обов'язків, впровадження сучасних методів моніторингу та управління. Це дозволяє своєчасно виявляти кримінальні правопорушення та підтримувати високий рівень екологічної безпеки [19].

Важливим аспектом запобігання незаконному добуванню водних біоресурсів є ефективна взаємодія між органами охорони довкілля та іншими зацікавленими сторонами. Систематичний збір, аналіз та обмін інформацією про стан водних ресурсів дають змогу своєчасно виявляти порушення та приймати ефективні управлінські рішення. Злагоджена співпраця правоохоронних органів, екологічних служб і наукових установ сприяє розробці адаптивних заходів протидії незаконному природокористуванню. Прозорість прийняття управлінських рішень та залучення громадськості підвищують рівень довіри до державних структур [20, с. 80]. Таким чином, організаційно-управлінські заходи є ключовою складовою комплексного підходу до охорони водних ресурсів, забезпечуючи екологічну рівновагу та сталий розвиток галузі.

Інформаційні заходи, спрямовані на запобігання незаконному рибному, звіриному або іншому водно добувному промислу, мають на меті підвищення обізнаності населення про їхні негативні наслідки для екосистеми та економіки. Серед ключових напрямів – інформування громадськості через ЗМІ, соціальні мережі та місцеві ініціативи про юридичну відповідальність, включаючи штрафи та кримінальні санкції. Поширення статистичних та аналітичних даних щодо стану водних ресурсів формує у суспільства розуміння масштабів проблеми. Освітні кампанії та просвітницькі програми орієнтовані на рибалок, підприємців і громадян, підвищуючи рівень екологічної свідомості. Використання цифрових платформ сприяє доступу до актуальної інформації про заборонені методи рибальства, зміни законодавства та правила природокористування. Співпраця з громадськими організаціями та природоохоронними фондами сприяє розробці освітніх матеріалів, що популяризують раціональне використання природних ресурсів. Важливу роль відіграють рекламні кампанії на місцевому та національному рівнях, що стимулюють дотримання законодавства у сфері рибальства [21, с. 137]. Ці заходи спрямовані на формування громадської нетерпимості до незаконного вилову та полювання, зниження рівня злочинності у цій сфері та забезпечення сталого розвитку водних ресурсів.

Отже, запобігання незаконному зайняттю рибним, звіриним або іншим водно добувним промислом в Україні потребує тісної співпраці державних органів, місцевої влади, правоохоронних структур та громадськості. Ключову роль у цьому процесі відіграють законодавчі ініціативи, спрямовані на розробку та впровадження нормативно-правових актів і стратегічних програм, що регулюють контроль і протидію таким кримінальним правопорушенням. Завдяки ефективній координації між усіма учасниками цього процесу забезпечується якісний моніторинг, виявлення та припинення незаконних дій, а також підвищення

рівня обізнаності населення щодо негативних наслідків неконтрольованого використання природних ресурсів. Комплексний підхід до запобігання кримінальним правопорушенням у цій сфері сприяє значному зменшенню рівня незаконного вилову, збереженню водних екосистем та посиленню охорони довкілля.

Список використаних джерел:

1. Корнякова Т.В. Кримінологічні засади запобігання органами прокуратури злочинам проти довкілля: дис.д-ра юр. наук. Харків, 2011. 435 с.
2. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т. 5. Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні / За заг. ред. В. В. Сташиса. Харків: Право, 2008. 840 с.
3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
4. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.
5. Медицький І.Б. Запобігання злочинності: навчальний посібник. Івано-Франківськ, 2008. 231 с.
6. Положенням про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 року № 614 «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-п#Text>.
7. Порядок взаємодії Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України. Наказ № 358 від 09.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1335-22#Text>.
8. *Верховна Рада України*: матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Верховна_Рада_України.
9. Литвинов О. М. Загальносоціальний вектор у механізмі протидії злочинності та фактори, що його обумовлюють. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2008. Вип. 41. С. 111–117.
10. Вознюк А. А., Жук І. В. Порушення законів і звичаїв війни: безпосередні об'єкти, предмети та потерпілі від злочину. Загальні положення «jus in bello». *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. Вип. 4 (100). С. 57-74.
11. Шевченко Н.С. Теоретичні засади загальносоціального запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. С. 71-76.
12. Supporting and strengthening the participation of local communities in the integrated management of water resources, flood risk and local development through the River Contracts – RCs (Contratti di Fiume – CdF). URL: <https://sdgs.un.org/partnerships/supporting-and-strengthening-participation-local-communities-integrated-management>.
13. Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 402-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/402-2023-р#Text>.
14. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1190-р. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2024-р#Text>.
15. Указ Президента України «Про Стратегію подолання бідності». URL: https://ips.ligazakon.net/document/U637_01?an=883.
16. Козлюк Л. Г. Деякі аспекти протидії екологічній злочинності в Україні. *Правова держава*. 2019. Вип. 30. С. 361-368.

17. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. 2-ге вид. перероб. і доп. Х.: Право, 2009. 288 с.

18. Запобігання злочинності: матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Запобігання_злочинності.

19. Концепція вдосконалення діяльності правоохоронних органів України. URL: <http://www.baganets.com/blogs-baganets/koncepc-ja-vdoskonalennja-d-jalnost-prav-85.html>.

20. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів: монографія. Харків: ХНУВС, 2011. 308..

21. Бондаренко Н.В. Кримінологічна характеристика та запобігання нелегальній міграції в Україні: дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.09. ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», Київ, 2018. 246 с.

22. Бабенко А. М., Конопельський В. Я., Чекмарьова І. М. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинності у при- кордонних регіонах Причорномор'я материкової України: монографія. Харків: Право, 2019. 264 с.

23. Бабенко А. М. Запобігання злочинності в регіонах України: концептуально-методологічний та праксеологічний вимір: монографія. Одеса: ОДУВС, 2014. 416 с.

24. Бабенко А. М. Сучасний стан та тенденції наркозлочинності, вбивств та самогубств у містах і сільських районах України: кримінологічний вимір та запобігання/ *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*: науковий журнал. 2018. Спеціальний випуск №1 (91) «Протидія наркозлочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення». Д.: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2018. С. 16–26.

25. Бабенко А.М. Тактико-психологічні, кримінально-процесуальні, адміністративно-правові та оперативно-розшукові заходи профілактики і запобігання кримінальним правопорушенням. *Південноукраїнський правничий часопис* № 1. 2021 С. 14-22.

26. Бабенко А.М., Палій М.В., Чекмарьова І.М. Взаємодія поліції, прокуратури та державної прикордонної служби України у протидії організованим кримінальним правопорушенням, пов'язаним із контрабандою, незаконним обігом зброї та наркотиків, тероризмом і протиправним перетином державного кордону України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. №1. 2023. С. 436-440.

27. Бабенко А.М. Адміністративно-правові та кримінологічні заходи у роботі поліції із запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені Вернадського. Серія: юридичні науки*. Том 34 (73) №3 2023. С.200-204.

28. Бабенко А.М., Підгородинський В.М. Позігун І.О.Будяченко О.М. Міжнародно-правові заходи запобігання відмиванню грошей. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С, 300-302

29. Бабенко А.М. Запобігання організованим, озброєним та терористичній злочинності як складова безпеки в умовах Євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 1. С.54-58.

30. Бабенко А. М., Зубатенко О. М. Кримінологічна характеристика та запобігання ухиленню від сплати податків, зборів та обов'язкових платежів. *Південноукраїнський правничий часопис* №2, 2021.С.27-35.

